

∞ De muziek van de sferen ∞

Christian Deterink

Ik wil je een verhaal vertellen. Nee, ik zeg het verkeerd. Ik wil je proberen iets duidelijk te maken en daarvoor moet ik je dit verhaal vertellen. Ben je er klaar voor? Wees dan stil en let op.

Stel je een Amerikaanse industriestad voor. Zo'n stad die er beter voor heeft gestaan, want de auto-industrie die het groot heeft gemaakt, is op haar retour. Het is aan alles te zien, als je goed oplet. De slechte onderhoudstoestand van de winkels in een van de hoofdstraten. De mensen die doelloos door de straten slenteren. De auto's die in sommige gevallen beroofd van hun wielen op klossen staan. De bekende tekenen, kortom.

We zoomen in op zomaar een van de straten. We zien een rij typische Amerikaanse huizen: geheel opgebouwd van hout en met een veranda aan de voorzijde. We zien een garagebedrijf, 'Clotier Cars', waarvoor een dozijn occasions staan uitgesteld, die er vermoedelijk al een hele tijd staan, ondanks de toch scherpe prijzen op de voorruit zijn geschreven. Naast de garage ligt een hamburger-restaurant, zoals valt op te maken van de tekst op de verschoten luifel boven de ronduit vieze markiezen, die klaarblijkelijk al heel lang niet meer omhoog gedaan zijn. Laten we daar naar binnen gaan.

Het is er druk binnen, erg druk zelfs. Het is de vroege zaterdagavond, het drukste moment van de week en vrijwel elke stoel in de ruimte is gevuld. Alhoewel de airco hoorbaar zwoegt, is de atmosfeer warm, vochtig en doordrongen van de vette walmen van hetgeen hier als eten werd geserveerd. Kelners bewegen zich gehaast met volle dienbladen door de zaak, temidden van klandizie, die vooral lijkt te bestaan uit lawaaiige gezinnen. Hyperactieve kinderen met blikken in de ogen die grenzen aan waanzin. Vermoeid ogende ouders, die het al lang hadden opgegeven hun verhitte kroost tot rust te brengen en gelaten elk omgestoten glas weer overeind zitten. Of misschien overdrijf ik wel, oordeel zelf.

We gaan in ieder geval snel verder, tot helemaal achter in de zaak, want hier zitten de twee mannen die centraal staan in mijn verhaal.

Ze zitten tegenover elkaar aan het hoektafeltje met elkaar te praten en vallen nauwelijks op in de drukte. Op de rand van het tafeltje van de beide mannen staan twee borden nog grotendeels gevuld met verlepte en in het tl-licht glimmende salade, die blijkbaar nauwelijks aangeraakt is. De mannen zitten, steunend met hun ellebogen op het tafelblad, naar elkaar toe gebogen en zijn geanimeerd met elkaar in gesprek. Laten we ons wat dichterbij hun bewegen om iets op te vangen van wat ze zeggen.

"...fnuikend bij deze slechte economie", horen we de ene man zeggen. Het is een forsgebouwde kerel, gekleed in spijkerbroek en ruitjeshemd. Zijn woeste hardos en baard van een paar dagen

geven hem het uiterlijk van de werkman die hij -zo weet ik- ook is.

“Als we Bernanke moeten geloven is het ergste aan de rug”, zegt de andere man, pratend op een volume dat niet paste bij de entourage. Hij heeft een aanmerkelijk kleiner postuur en was gehuld in een witte versleten bloes. Deze man heeft een smal en enigszins bleek gezicht dat, hoe anders het ook was, toch gelijkenissen vertoont met dat van zijn gesprekspartner. Het is een gezicht dat je zelfs zou moeten herkennen, want het staat ook op de achterflap van een boek dat nu al maanden bovenin de bestsellerlijsten staat. Ach, begin maar niet te raden. Straks zul je zeker weten over wie ik het heb. Laten we eerst doorgaan met het verhaal, want zijn gesprekspartner zegt nu enigszins bozig: “Bullshit! Je weet toch zelf ook wel dat ze je dat alleen maar willen laten geloven, Herc?”

De man die, zoals we nu allebei weten Herc heet -doet dat al een lichtje branden?-, knikt en zegt: “Natuurlijk begrijp ik dat ze dat doen, want de hele economie is nu eenmaal gestoeld op vertrouwen. Weet je, de economie is een soort gedeelde droom van Utopia. Stiekem weten we allemaal dat het niet bestaat, maar als we er allemaal maar vurig in blijven geloven, kunnen we het toch stand laten houden...”

“Je bedoelt, als we allemaal maar blijven consumeren, dan is er niets aan de hand?”

“Inderdaad en dat is het enge, Uly: als je bedenkt dat onze economie werkt als een self-fulfilling prophecy. Want zelfs als het werkt, weet je toch dat je niets meer dan een wensdroom najaagt, luchtkastelen...”

Beide mannen zwijgen een moment en drinken uit hun koppen koffie, het enige wat in dit restaurant op de kaart staat, zo kan ik je verzekeren, dat ik zou durven te gebruiken. Even schrikken ze op als een meisje aan een nabije tafel als een inbraakalarm begint te loeien, maar ze trekken zich er weinig van aan.

“Ach, laten we het maar over vrolijker onderwerpen hebben”, verzucht onze werkman, die -laat ik het je maar verklappen- Uly Clotier heet en de eigenaar is van het garagebedrijf dat ik je eerder al liet zien, “Hoe gaat het bijvoorbeeld met jou, Herc? Als we het toch over luchtkastelen hebben, jaag jij nog je dromen na?”

Herc buigt zich bij deze vraag wat dieper over zijn kop koffie, alsof hij die vraag liever niet had gehoord, “Ik probeer het”, zegt hij ten slotte.

“Het is ten slotte al weer vier jaar geleden dat je debuutroman uitkwam”, gaat Uly door.

“Alsof mijn agent me daar al niet elke dag aan herinnert”, zegt Herc die met een gepijnigde glimlach opkijkt.

“Heb je nog niets geschreven dan?”, vraagt Uly op licht verontruste toon.

Herc heft een vlakke hand ongeveer twintig centimeter van het tafelblad, “Zoveel ongeveer”, glimlacht hij flauw, “op goedkoop dun papier. Dubbelzijdig. Enkele regelafstand. Arial elfpunts...”

“Man, dat is al ruim meer dan een roman”, roept Uly oprecht verbaasd.

“Qua omvang misschien wel, maar het punt is dat ik wel meer dan duizend pagina's tekst heb, maar geen verhaal.”

“Hoe kan dat nou?”, stelt Uly de vraag die wij natuurlijk allemaal gesteld zouden hebben.

“Tja, hoe zullen we het noemen? Writer’s block? Of in mijn geval eerder writer’s diarrhœa” -hij glimlacht flauw bij deze flauwe grap- “Ik heb het gevoel dat er iets ontbreekt in ieder geval. Een ingang in..., tja...” -Onze schrijver valt hier even stil- “Weet je? Ik voel me nu als een tuinier die een park wil aanleggen, maar in plaats ervan alles ziet dichtgroeien en overwoekerd worden. Een jungle, of beter: moeras, waar je op een gegeven moment niet meer uit komt.”

Uly kijkt Herc lang aan en zei ten slotte: “Jezus, ik had geen idee dat het zo slecht ging. Zing je het nog wel uit?”

Herc wendt zijn blik af, “Mijn uitgever heeft een maand geleden mijn toelage stop gezet.” Laat ik hier de aantekening maken dat die uitgever een jaar later zich de haren uit het hoofd trok van frustratie dat ze hem hadden laten lopen. Maar dat is iets wat de ellende voor Herc op dit moment natuurlijk weinig kan verlichten.

“Je hebt geen inkomen meer?”, roept Uly verbijsterd.

Herc laat zijn hoofd mismoedig hangen. Er vallen schaduwen in zijn gezicht en opeens valt het op hoe mager hij is. Er valt een geladen stilte, voor zover dat mogelijk is in het drukke restaurant.

“En nu? Kun je niet gewoon je hele manuscript terzijde leggen en opnieuw beginnen?”

“Dat zou kunnen, maar niet als de inspiratie nog steeds ontbreekt. Zie je, ik zie schrijven als... het intappen in een soort eeuwige stroom. Een soort bandbreedte waar de verhalen rondzingen. Je hoeft alleen maar te weten hoe je erop kunt afstemmen, op die onuitputtelijke bron. Maar juist dat lukt me niet meer.”

“Een eeuwige stroom?”

“Ja”, zegt Herc nu met meer vuur, “De beste boeken zijn die waarvan je herkent dat de verhalen hieruit afkomstig zijn. Van schrijvers die hebben geleerd de... muziek van de sferen te herkennen.”

“De muziek van de sferen”, herhaalde Uly nadenkend, alsof hij de woorden in zijn eigen mond wilde proeven.

“Juist”, gaat Herc door, “Heb ik je niet eerder verteld dat wij schrijvers eigenlijk niets meer zijn dan boodschappers? Dat is onze taak: verhalen oppikken en doorvertellen...”

Uly bromt nadenkend en dronk van zijn koffie, “Ik begrijp best wat je bedoelt”, zei hij tenslotte, “maar zijn verhalen niet overal?”

“Wat bedoel je?”

Uly maakt een weids gebaar die het gehele restaurant moest omvatten, “Hebben al die mensen hier niet hun eigen verhalen?”

Herc kijkt het restaurant in. De drukte is inmiddels -goddank- enigszins afgenomen, maar het zit nog steeds vol klanten.

“Vertel me wat je ziet”, daagt Uly Herc uit.

“Tja”, zei Herc, “Het zijn mensen zoals jij en ik, denk ik.”

“Doe eens iets meer je best, broertje, wie zitten er bijvoorbeeld aan de tafel meteen naast ons?”

Herc kijkt peinzend en zonder veel interesse in de richting van de tafel waaraan een gezin een maaltijd zit te eten dat bestaat uit hamburgers en friet. De moeder probeert haar drie kibbelende

zootjes tot rust te manen en uit elkaar te houden. Een man die klaarblijkelijk de opa moest zijn, schuift diens veel te grote portie friet doelloos over zijn bord. De vader ten slotte staart bij het eten voor zich uit en lijkt met zijn gedachten ergens anders te zijn. Herc beschrijft het tafereel aan zij broer.

“Waar denkt die vader aan?”, vraagt Uly.

“Aan zijn werk misschien?”, zegt Herc nog steeds zonder veel interesse.

“Zou kunnen! Welk werk?”

“Weet ik veel, boekhouder waarschijnlijk...”

“Kom, kom, doe eens iets beter je best. Wat als die man een maîtresse heeft en weet dat hij binnenkort moet kiezen tussen haar en zijn gezin... Of misschien is hij wel een hoge militair en worstelt hij met het feit dat hij vandaag heeft besloten tot een luchtaanval op een dorpje in Afghanistan...”

Herc kijkt Uly aan, “Ik begrijp wat je probeert te doen. Je probeert mijn fantasie te prikkelen, mij te laten zien dat zelfs bij die mensen een verhaal verborgen is...”

“Dat is toch ook zo?”

Herc zucht, “Ik waardeer je moeite, beste broer, maar zo simpel werkt het eenvoudigweg niet.”

“En waarom niet?”, vraagt Uly opstandig, “Misschien moet je gewoon iets meer je best doen!”

De beschuldiging blijft zwaar tussen hen in hangen.

“Luister”, zegt Uly ten slotte, “ik weet dat je het kunt, broertje. Je herinnert toch wat onze vader altijd zei? Dat hij ons de verkeerde namen had gegeven? Dat ik Hercules had moeten heten, de sterke halfgod? En dat jouw naam Ulysses had moeten zijn, de vindingrijke held, die overal iets op verzint?”

Herc moet hierop glimlachen en weer zwijgen ze een tijdje, maar nu is de stilte gelukkig wat minder beladen.

“Muziek van de sferen, heet dat album van Gany Zeno eigenlijk ook niet zo?”, vraagt Uly opeens. Hij heeft het natuurlijk over de zanger die, zoals iedereen weet, bij een vliegtuigongeluk om het leven was gekomen. Het was nog maar nauwelijks een week eerder gebeurd en natuurlijk beheerste deze tragedie op dit moment nog steeds het nieuws. Niet zo verwonderlijk, laten we wel wezen, zelfs nu nog zijn we hem nog lang niet vergeten.

“Ik geloof dat je gelijk hebt”, zegt Herc met opengesperde ogen, duidelijk verbaasd, “Bijzonder dat me dat nooit eerder is opgevallen.”

“Wel een tragisch verhaal, niet dan?”, verzucht Uly, die het klaarblijkelijk nog heeft over Gany Zeno, “Eerst beroemd, toen verguisd en vervolgd en nu zelfs dood. Wat een stakker! Reken maar dat Gany op het einde had willen ruilen met jouw boekhouder daar, met zijn eenvoudige leventje, of zelfs met mij, een garagehouder op de rand van een faillissement...”

Op dat moment, beste toehoorder, gebeurt er datgene dat ik je al die tijd heb willen laten zien. Misschien dat het komt door wat Uly daar zegt, maar het kan net zo goed dat het daar niets mee te maken heeft en het gewoon toeval is. Of misschien is het wel voorbestemd, wie zal het zeggen? Hoe dan ook, dit is het beslissende moment voor de wereldberoemde schrijver Hercules Clotier. Let je goed op? Zie je hoe afwezig zijn blik is en hoe dit afdrijft? Waarschijnlijk dringen de laatste

woorden die zijn broer tegen hem zegt nauwelijks tot hem door. Ik wed dat Herc aan andere dingen denkt. Aan hoe Gany zich had moeten voelen en wat er met hem gebeurd kon zijn, bijvoorbeeld. Aan de mogelijkheid dat hij nog niet dood is... En opeens bevindt Herc zich letterlijk in andere sferen. Daar gebeurt het. Zie je het? Die fonkeling in zijn ogen? Op dat gelukzalige moment ontsprong de kiem van het idee voor de speculatieve roman over Gany Zeno die van hem een bekende schrijver zou maken.

De hand van Uly op zijn schouder rukt hem los uit het moment. Herc keek zijn broer verbaasd aan, alsof hij even was vergeten waar hij was. Dan glimlachte hij. Maar het is een heel andere glimlach, zie jij het ook? Ik herken opwinding, blijdschap, maar ook nog iets anders... bevrijding! “Je droomde weg”, zegt Uly, “Waar dacht je aan?”

“Nergens aan”, zegt Herc zacht, “ik hoorde alleen iets wat ik al tijden niet heb gehoord. Muziek...”

